

Ritüeli Yeniden Yaratmak: Çanakkale İli Örneğinde Popüler Kutlamalar

Nuriye AKYEL ILGIN

Nuriye AKYEL ILGIN

**RİTÜELİ YENİDEN YARATMAK:
ÇANAKKALE İLİ ÖRNEĞİNDE POPÜLER KUTLAMALAR**

ISBN 978-625-8044-45-4

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye’de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000’in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Şubat 2022, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler

Dizgi-Grafik Tasarım: Banu Kamuran Koparan

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.
Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA
Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Nuriye AKYEL ILGIN

Nuriye Akyel Ilgın, 1993 yılında Çanakkale ilinin Biga ilçesinde doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini Biga'da tamamlamıştır. 2012 yılında Ankara Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulunda İngilizce hazırlık eğitimini tamamlamıştır. 2016 yılında Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema bölümünden mezun olmuştur. Araştırmacı ayrıca 2013 yılında çift anadal programı ile Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümüne başlamış ve bu bölümden 2017 yılında mezun olmuştur. 2018 yılında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Disiplinlerarası Kültürel Çalışmalar Anabilim Dalında Yüksek Lisansa başlamış ve 2020 yılında da öğrenimini tamamlamıştır. 2021 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Medya ve Kültürel Çalışmalar Doktora programına başlamış olup eğitimini bu kurumda sürdürmektedir.

Ayrıca araştırmacı, 25. Aydın Doğan Vakfı Genç İletişimciler Yarışması, İşitsel Dal, Müzik Programı Kategorisinde ikincilik; 1. TRT Geleceğin İletişimcileri Yarışması, İşitsel Dal, Müzik Programı Kategorisinde birincilik ve 15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü PTT Pul Tasarım Yarışması, Büyükler Kategorisinde birincilik elde etmiştir.

ÖN SÖZ

Yüzyıllarca varlık gösteren, kişilerin duygularını dışa vuran ve en önemli eğlence araçları olarak kabul edilen kutlama ritüelleri, gücünü hem kültürden hem tarihten hem de vazgeçilmez karakterinden almaktadır. Hem dinî hem de sosyo-kültürel pek çok duygu ve eylemin aracı olarak kutlama ritüelleri geçmişten günümüze uzun bir varlık dönemini kapsamaktadır. Kutlama ritüelleri, gelecekteki görünümünü öngörülemez ancak varlığından emin olunan yegâne bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Varlık temeli bu kadar sağlam bir yapının uygulanma şekli ve kişilere sunduğu anlamlardaki hızlı değişimler onu daha da ilgi çekici ve bâkir bir alan haline getirmektedir.

Yıllarca rastladığım, katıldığım, gördüğüm veya duyduğum kutlama ritüellerinde yaşanan değişim ve dönüşümler beni şaşkına uğratmış; aynı zamanda ilginç bu yöne çekilmesine sebep olmuştur. Bu çalışmanın ise söz konusu değişimi en yoğun gözlemlediğim alanda gerçekleştirilmesi ve bu alana katabileceği farklı bakış açıları nedeniyle beni mutlu etmektedir.

Bu çalışmada kullanılan görsel materyallerin bir bölümü Rüzgar, Barbarossa, Çanakkale, Mor Fikir, Kardeşler ve Renk organizasyon şirketlerinin halka açık sosyal medya hesaplarından alınmış olup diğer bir kısmı da yazarın izinler dahilinde gerçekleştirdiği fotoğraf çekimlerine dayanmaktadır.

Bu çalışmanın aslını oluşturan yüksek lisans tezimde verdiği destekten dolayı danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Levent Kıyhoğlu'na;

Çalışmamı geliştirme ve zenginleştirme konusunda sunduğu yorumlar ve katkıları sayesinde çalışmam farklı perspektiflerden yaklaşmamı sağlayan Prof. Dr. Nebi Özdemir'e;

Tüm yaşamım boyunca maddî ve manevî desteklerini esirgemeyen, duydukları güveni ve varlıklarını her an hissettiren canım annem Fatma Akyel ve canım babam Salim Akyel'e;

Son olarak tanıdığım günden bugüne ilgisi, sevgisi ve bana duymuş olduğu sonsuz güveni ile beni tamamlayan; hayatımda karşılaştığım maddî veya manevî her türlü zorluğu aşmamı yardımcı olan sevgili eşim İsmail Ilgın'a

Sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iv
Tablolar Listesi	viii
Kısaltmalar Listesi	x
Giriş	1

1. BÖLÜM KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Tüketim Kavramı.....	10
Modern Dönemden Post-modern Döneme: Tüketim Kültürü ve Tüketim Toplumu	12
Tüketim Tipolojileri.....	18
Tüketici Olarak Kadınlar.....	25
Kuramsal ve Kavramsal Çerçeve	30
Gösterişçi Tüketim.....	30
Duesenberry / Nispi Gelir Hipotezi	35
Geri Kalmama Etkisi / Sürüye Katılma İsteği (Bandwagon Etkisi)	36
Snob (Züppe) Etkisi	38
Trickle-down / Süzülme Kuramı.....	40
Görel Yoksunluk Kuramı	42
Popüler Kutlama Ritüellerine Yönelik Kavramsal Çerçeve.....	44
Ritüel.....	44
Popüler Kültür ve Tüketim.....	47
Kültür Endüstrisi	49
Kimlik ve Aidiyet	52
Sosyal Medya ve Görünürlük	55
Popüler Kutlama Ritüelleri.....	58
Geleneksel Temelli Popüler Kutlama Ritüelleri	59
Doğum Günü Partisi	59
Kırk Uçurma.....	60
Dış Buğdayı (Dış Hediği)	61
Bebek Mevlidi.....	62
Söz-Nişan Törenleri	62
Kına ve Düğün	63
Sünnet Düğünü	65
Altı Ay Kınası.....	66

Modern Dönem Popüler Kutlama Ritüelleri	67
Baby Shower	67
Doğum Odası Süsleme	68
Hatim Kınası	69
Bekârlığa Veda Partisi	70
Mezuniyet Kınası	71
Popüler Kutlama Ritüellerinde Anne ve Çocuk Varlığı	71
Popüler Kutlama Ritüelleri Üzerinden Yansıtılan Annelik Kimliği ve Rollerini	71
Çocukların Kutlamalardaki Araçsal Varlığı	78
Kuşaklar ve Popüler Kutlama Ritüelleri	80
Kuşaklar Üzerine	80
X, Y ve Z Kuşağının Özellikleri ve Ritüel Deneyimleri	87
X Kuşağı	88
Y Kuşağı	91
Y ve Z Kuşağının Sosyal Medya Deneyimleri	95
Z Kuşağı	105
Popüler Kutlama Ritüelleri ve Göstergebilim	108
Göstergebilim Üzerine	108
Barthes ve Göstergebilim	115
Popüler Kutlama Ritüellerinde Yer Alan Örnek Görünümlerin	
Göstergebilimsel Analizi	119

2. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Araştırmanın Konusu, Amacı ve Önemi	149
Araştırmanın Problemi ve Hipotezleri	151
Araştırmanın Yöntemi ve Veri Toplama Teknikleri	152
Araştırmanın Evren ve Örneklemi	154
Araştırma Soruları	155
Araştırmanın Sınırlılıkları	156

3. BÖLÜM

YAPILAN SAHA ÇALIŞMALARINDA ELDE EDİLEN BULGULAR

Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri	159
Popüler Kutlamaların Katılımına ve Düzenlenmesine Yönelik Bulgular	164
Katılım ve Düzenlemeye İlişkin Bulgular	165
Kutlamalara Yönelik Katılımcıların Bakış Açıları ve Düşüncelerine İlişkin	
Bulgular	169
Kutlamaların Finansmanına İlişkin Bulgular	176

Katılımcıların ve Kutlamaları Düzenleyenlerin Niteliklerine İlişkin Bulgular ..	179
Kutlamalarda Süsleme ve Organizasyon Faaliyetinin Kullanımına Yönelik Bulgular	181
Süsleme ve Organizasyon Faaliyetlerinin Gerçekleştirilme Sıklığına ve Sebeplerine İlişkin Bulgular.....	181
Süsleme ve Organizasyon Faaliyetlerinin Niteliklerine İlişkin Bulgular	186
Süsleme ve Organizasyon Faaliyetlerinde Konsept Olgusuna İlişkin Bulgular ..	190
Kutlamaların Gerçekleştirilme Amacına Yönelik Bulgular	192
Kutlamaların Sosyal Medya Platformlarındaki Yansımalarına Yönelik Bulgular	196
Popüler Kutlama Ritüellerinin Yaygınlaşmasında Sosyal Medyanın Etkisine İlişkin Bulgular	196
Popüler Kutlamaların Sosyal Medya Üzerinden Paylaşılma Sıklığı ve Sebeplerine İlişkin Bulgular.....	200
Popüler Kutlamaların Sektörel Yansımalarına İlişkin Bulgular	204
Sonuç	215
Kaynakça	225
Ekler.....	239
Dizin	275

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1. Tüketici Değeri Tipolojisi.....	21
Tablo 1.2. Y Kuşağının Sosyal Medya Kullanımının Sebepleri ve Sonuçları.....	98
Tablo 1.3. Doğum Günü Partisinde Yer Alan Göstergelerin Gösteren/Gösterilen Düzleminde Çözümlemesi	120
Tablo 1.4. Bekârlığa Veda Partisinde Yer Alan Göstergelerin Gösteren/Gösterilen Düzleminde Çözümlemesi	123
Tablo 1.5. Bebek Mevlidi Ritüelinde Yer Alan Göstergelerin Gösteren/Gösterilen Düzleminde Çözümlemesi	125
Tablo 1.6. Nikâh Ritüelinde Yer Alan Göstergelerin Gösteren/Gösterilen Düzleminde Çözümlemesi	128
Tablo 1.7. Sünnet Kınası ve Düğününde Yer Alan Göstergelerin Gösteren/ Gösterilen Düzleminde Çözümlemesi.....	130
Tablo 1.8. Hatim Ritüelinde Yer Alan Göstergelerin Gösteren/Gösterilen Düzleminde Çözümlemesi	132
Tablo 1.9. Nişan Ritüelinde Yer Alan Göstergelerin Gösteren/Gösterilen Düzleminde Çözümlemesi	133
Tablo 1.10. Kına Ritüelinde Yer Alan Göstergelerin Gösteren/Gösterilen Düzleminde Çözümlemesi	136
Tablo 1.11. Düğün Ritüelinde Yer Alan Göstergelerin Gösteren/Gösterilen Düzleminde Çözümlemesi	138
Tablo 1.12. Altı Ay Kınası Ritüelinde Yer Alan Göstergelerin Gösteren/Gösterilen Düzleminde Çözümlemesi	141
Tablo 1.13. Diş Hediğİ Ritüelinde Yer Alan Göstergelerin Gösteren/Gösterilen Düzleminde Çözümlemesi	143
Tablo 1.14. Doğum Odası Süslemesinde Yer Alan Göstergelerin Gösteren/ Gösterilen Düzleminde Çözümlemesi.....	145
Tablo 1.15. Baby Shower Ritüelinde Yer Alan Göstergelerin Gösteren/Gösterilen Düzleminde Çözümlemesi	146
Tablo 3.1. Yaş.....	160
Tablo 3.2. Öğrenim Durumu	160
Tablo 3.3. Medenî Durum	161
Tablo 3.4. Çocuk Sahipliğİ.....	161
Tablo 3.5. İkamet Durumu.....	162
Tablo 3.6. Meslekî Dağılım.....	162
Tablo 3.7. Aylık Gelir	164
Tablo 3.8. Kutlamalara Katılım Durumu.....	165
Tablo 3.9. Kutlamaları Düzenleme Durumu	166
Tablo 3.10. Kutlamaları Gelecekte Düzenleme Planları.....	167
Tablo 3.11. Popüler Kutlamaların Gerçekleştirilme Sıklığı.....	168
Tablo 3.12. Kutlamaların Finansman Kaynakları.....	176

Tablo 3.13. Kutlamalarda Finansmanın Sarf Edildiği Alanlar.....	177
Tablo 3.14. Kutlamalarda Süsleme Yapmanın Gerekliliği Durumu.....	181
Tablo 3.15. Kutlamalarda Mekânın Süslenmesine Önem Verme Durumu	182
Tablo 3.16. Organizasyon Desteği Alma Durumu	182
Tablo 3.17. Kutlamaların Bizzat Tasarlanma Durumu	184
Tablo 3.18. Kutlamalarda Konsept Kullanım Durumu	191
Tablo 3.19. Kutlamaların Gerçekleştirilme Amaçları	192
Tablo 3.20. Kutlamaların ‘Bir Araya Gelebilmek’ Perspektifinden Değerlendirilmesi...	193
Tablo 3.21. Kutlamaların ‘Mutlu Hissedebilmek’ Perspektifinden Değerlendirilmesi...	193
Tablo 3.22. Sosyal Medya Platformlarının Kullanım Sıklıkları	197
Tablo 3.23. Kutlamaların Yaygınlaşmasında Sosyal Medyanın Etki Durumu.....	197
Tablo 3.24. Gerçekleştirilen Kutlamaların Sosyal Medya Üzerinden Paylaşılma Sıklığı.....	201
Tablo 3.25. Bir Kutlamayı Sosyal Medyada Paylaşma ve Yaş İlişkisi	201
Tablo 3.26. Katılımcıların Kutlamaları Sosyal Medya Üzerinden Paylaşım Durumu	202
Tablo 3.27. Katılımcılara Göre Diğer İnsanların Kutlamaları Sosyal Medya Üzerinden Paylaşım Sebepleri	203
Tablo 3.28. Katılımcıların Kutlamaları Sosyal Medya Üzerinden Paylaşım Sebepleri ...	204

KISALTMALAR LİSTESİ

akt.	: Aktaran
Çev.	: Çeviren
Der.	: Derleyen
GM	: Görsel Materyal
K.	: Katılımcı
s.	: Sayfa
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri

GİRİŞ

Toplumların geçmişlerinde savaşlar ve doğal afetler gibi büyük kırılmaların bulunduğu ve bu ögelerin toplumları şekillendirdikleri bilinen bir gerçektir. Sosyolojik incelemelerde siyasî ve askerî tarih perspektiflerinden sıyrılıp gündelik hayatın rutinine inildiğinde araştırmacılar için dikkati çekmeyecek küçük kırılmaların, toplumu aslında derinden etkileyen olayların ve dönümlerin yüzeysel birer yansıması olduğu görülebilecektir. Bunların fark edilmesindeki en büyük iki temel zorluk dinamiklerinin tek boyutlu olmaması ve kırılmaların uzun bir süreci kapsamasıdır.

Günümüzde en basit şekilde bir “eğlence vasıtası” olarak görülen kutlama ritüelleri, esasında ait olduğu toplumun dünyaya bakışını ve evreni algılayışını ortaya koyan bir kültür ögesidir. Bunun ışığında kutlama ritüellerine yaklaşıldığında görünenin çok ötesindeki bulgular ile karşılaşılması gayet sıradandır. Türk kültürü özelinde konuya yaklaştığımızda bulgular daha da çeşitlenmekte ve ilgi çekici hâle gelmektedir.

Bu kitap, adeta gözler önünde saklı bulunan popüler kutlama ritüelleri üzerinde derin bir merakla yapılmış akademik bir çalışmanın sonucunu oluşturmaktadır. Araştırmacının bu çalışmadaki temel merakı ve motivasyonu “Bir kutlama sadece bir kutlamadan mı ibarettir?” sorusuna bir yanıt aramak olmuştur.

Bu arayışta izlenilen yol, sosyo-kültürel değişim ve dönüşümlerin bir yansıması olarak popüler kutlama ritüelleri söz konusu olduğu için başta tüketim perspektifi olmak üzere çeşitli yaklaşımlarla çeşitlendirilmiştir. Yapılan anket ve yarı-yapılandırılmış görüşme gibi saha çalışmalarıyla birlikte popüler kutlama ritüellerine yönelik nicel ve nitel pek çok özellik aktarılmaya çalışılmıştır. Çalışma ‘geleneksel ritüeller’ perspektifinden çok ‘popülerleşen ritüeller’ kapsamında geliştirilmiş ve analizde yer alan tüm pratikler birtakım popülerleşme unsurlarını barındırması koşuluyla incelenmiştir.

Türk kültüründeki başat kutlama ritüellerinden biri olan kına ve düğünü temele alalım. Dışarıdan bakıldığında kendimizi bildik bileli katıldığımız ve düzenlediğimiz bir ritüeli görmekteyiz. Ancak çok basit bir şekilde bu ritüele dört ayrı perspektiften yaklaşp değerlendirmede bulunabiliriz:

1. Ritüelin getirdiği tarihsel gereklilikler.
2. Ritüeli düzenleyenin beklentileri ve ritüeli gerçekleştirme amacı.

3. Ritüele katılan kişinin bu ritüele yaklaşımı ve ondan beklentileri.
4. İcra edilen ritüelin ve icra mekânının ilk üç madde sonucunda ne suretle biçimlendiği.

Yukarıdaki dört maddeyi göz önüne aldığımızda şu şekilde popülist bir söz söyleyebiliriz: “Bir düğün hiçbir zaman sadece bir düğün değildir”. Aslında bu sözün içi yukarıdaki dört madde üzerinden doldurulabilir. İlki kına ve düğün ritüelinin getirdiği tarihsel gerekliliklere bakıldığında bu ritüelde gelin alıcısının olmaması ve gelinliğin beyaz haricindeki bir renkten seçilmesi düşünülemez. İkincisi bu ritüelin teorik olarak düzenlenmesindeki amaç iki kişinin evlendiğini topluma duyurmaktır. Ancak pratikte salt gösteriş, toplumsal gücü sergileme, mutlu olma ve yegâne anın tadını çıkartma gibi beklenti ve amaçların olduğunu görmekteyiz. Üçüncüsü bu ritüele teorik olarak katılım sağlamadaki amaç iki kişinin mutluluğuna ortak olmaktır. Ancak pratikte salt merak, bir toplumsal tabakaya aidiyet gösterme ve kendi toplumsal gücünü sergileme gibi yaklaşım ve amaçların olduğunu görmekteyiz. En sonunda ise ilk üçünden hareketle kendi döneminin şartlarıyla icra edilen, icra mekânını da bu doğrultuda şekillendiren ve en önemlisi de dinamikleri sürekli devinim hâlinde olan bir ritüeli görmekteyiz.

Kutlama ritüellerine yaklaşırken bu ritüellerin sahip olduğu tarihsel arka planı da dikkate almamız gerekir. Örneğin Anadolu’da yakın dönemlere kadar yapılmış olan hasat sonrası kutlama ritüellerinin kökeni Eski Uygurlara kadar dayanır ve onlarla büyük ölçüde benzerlik gösterir¹. Buna ek olarak yine benzer şekilde Osmanlı dönemindeki ve günümüzdeki pek çok kutlama ritüelinden kareler *Oğuz Kağan Destanı* ve *Dede Korkut Kitabı*’nda ²görülebilir. Tarihte kutlamaların ciddi anlamda kurumsal olarak düzenlendiği ve en önemlisi de bürokratik ve edebî anlamda kayıt altına alındığı dönem Osmanlı İmparatorluğu devrine rastlamaktadır:

“Osmanlı Devleti’nin kuruluş döneminden 19. yüzyıl sonlarına kadar padişahlar veya saray mensupları tarafından çeşitli vesilelerle yüzlerce şenlik ve tören düzenlenilmiştir. Bu şenlikler, padişah çocuklarının doğumları (velâdet-i hümayun), sultan hanımların ya da saraya mensup kişilerin evlilikleri (sûr-i cihâz), şehzadelerin ilk derse başlamaları (bed-i besmele), kazanılan askerî zaferler (fetih şâdumânlığı), ordunun sefere çıkması gibi vesilelerle ve en çok da şehzadelerin sünnet törenleri vesilesiyle yapılmıştır. Şenlikler, tarihçiler, gösterileri izleyen yerli ve yabancı konuklar tarafından

1 Gül, çalışmasında Eski Uygurlardaki hasat duası ve hasat sonrası kutlama ritüelleri ile Çanakkale’nin Biga ilçesi Yeniçiftlik köyündeki ‘Tok harmanı’ ritüelini mukayese eder ve benzerliklerini ortaya koyar (2016: 90-91).

2 And, çalışmasında şenliklerdeki aşırı savurganlık, aşırı yiyecek sunma ve yiyecek sunulan kapların konuklara yağmalatılması gibi geleneklerin Eski Türklerde de mevcut olduğunu ifade eder. Dede Korkut Kitabı’nda şöleni düzenleyen kişilerin konuklara kendi evlerini yağmalatması geleneğini Osmanlı şenliklerindeki çanak yağmaları ile benzeştirir (2000: 18).

kaydedilmiş ve bu şenliklerden bazıları edebî eserlere konu olmuştur. 16. yüzyılda ise yalnızca şenlikleri ele alan ve “sûrnâme” adıyla anılan edebî bir tür ortaya çıkmıştır. “Sûr” sözcüğü “düğün, ziyâfet, şehriyân, şenlik” anlam-larına gelir. “Nâme” sözcüğü de “mektup, risâle, kitap” gibi anlamlar taşır. Düğün, şenlik, ziyafet ve benzeri konularda yazılan eserlere ve genel olarak bu edebî türe, bu iki sözcüğün birleşmesinden meydana gelen “sûrnâme” adı verilmiştir. Bu türün ilk örnekleri 1582 yılında yapılan bir Osmanlı şenliği üzerine kaleme alınmıştır” (Korkmaz, 2004: 1).

Osmanlı İmparatorluğu’ndaki kutlamalar altı yüz yılı aşkın süredir gerçekleştirilmiştir. İlk düğün 1298 yılında Orhan Gazi’nin Nilüfer Hatun’la evlenmesi üzerine yapılmıştır. Onu 1365 yılında I. Murad’ın şehzadesi Bayezid (Yıldırım) için yapılan ilk sünnet şenliği izler. XIX. yüzyılın sonunda (1899’da) II. Abdülhamid’in şehzadesinin sünnet düğünü vesilesiyle son büyük kutlama gerçekleştirilmiştir (Arslan, 2007: 225).

Aşiretten beyliğe, beylikten devlete ve devletten imparatorluğa geçen bir siyâsî yapıda mevcut toplumsal zeminin aynı kalması elbette ki beklenemez. Özellikle de kökeni yarı göçebe olan bir toplumun yeniye ve değişime olan ilgisi ve açıklığı kutlama ritüellerini de derinden etkilemiştir. Bunun sonucunda ritüellerin köklerinin çok farklı kaynaklara uzandığını görmekteyiz:

“Padişah şenliklerinin kaynakları çeşitlidir. Orta Asya’daki törenlerden Roma mimus’una (ilkel komedya geleneği), İslâm dünyasının ilk dönem-lerindeki mugaffallardan (soytarılık yapan oyuncular) Orta Çağ Avrupa-sında görülen curcuna oyuncularına, Anadolu ritüellerinden Avrupadaki Rönesans gösterilerine dek değişir bu kaynaklar. Türk şenliklerindeki gös-terilere dikkat edildiğinde bunların daha çok çeşitli hünerleri kapsayan sirk düzeninde olduğu izlenir. Nitekim XIX. yüzyılda İstanbul’a gelen bir İngiliz kadını (30 Aralık 1835’te İstanbul’a gelen ve burada dokuz ay kadar kalan Julie Pardoe) bulunduğu eğlencelerde tamamen Roma İmparatorluğu dö-ne-mindeki gösterilere benzer oyunlar seyrettiğini belirtir. Türklerin Bizans’la olan zorunlu siyasal ilişkileri göz önüne alınırsa Roma mimus’unun miras-çısı olan Bizans’ın da bu alanda etkisi olabileceği anlaşılır. Öbür yanda, Türk şenliklerinin kapsamı ve gece donanma eğlenceleri bizi Rönesans gösteri-lerine götürür. İslâm dünyasının çeşitli eğlencelerinde görülen mukallit’ler, canbazlar, hokkabazlar ve çeşitli hüner yeteneği olan kişileri de Türk şenlik-lerine etkide bulunmuşlardır” (Nutku, 1987: 1).

Türk toplumunun eğlence kültüründe yeniliğe çok açık olduğunun kanıtla-rından biri de Osmanlı şenlik düzenindeki yeniliklerdir. İstanbul’un fethinden sonraki süreçte Roma’nın mirasçısı konumuna gelen Osmanlılar, bürokraside gösterdikleri bu ‘Rumi’ tutumu şenliklere de aksettirmişlerdir. Türk töresinde hü-